

Pracujete srdcem – ale bez podpory institucí to nepůjde

(autorizovaný rozhovor se švýcarskými odborníky)

Ve dnech 13. a 14. 10. 2011 uspořádal Fond ohrožených dětí v Praze 8 seminář s účastí zahraničních odborníků s cílem poukázat na příčiny, které vedou k selhávání péče o děti a podělit se se zahraničními i našimi odborníky o zkušenosti, jak ohroženým dětem nejlépe pomoci. Impulzem pro jeho svolání byl záměr nahradit v poměrně krátkém časovém horizontu kojenecké ústavy a dětské domovy profesionální pěstounskou péčí a službami pro rodiny, jakož i připravovaná novela zákona o sociálně právní ochraně dětí, která ohrožuje i další existenci Klokánků.

Jaké jsou zkušenosti s profesionální pěstounskou péčí a jak funguje alternativní péče o ohrožené děti ve Švýcarsku, na to jsme se zeptali zahraničních hostů semináře, pana **Rolfa Widmera**, ředitele nadace **Mezinárodní sociální služby (ISS) v Ženevě**, člena **Mezinárodního institutu práv dítěte v Sionu (IDE)** a **Česko-britské o.p.s.** a paní **Paoly Riva-Gapany**, zástupkyně ředitele **Mezinárodního institutu práv dítěte (IDE) v Sionu** a členky **Česko-britská o.p.s.** (Rozhovor byl po sepsání přeložen do angličtiny a oběma hosty **autorizován**).

K. Hrubešová: *Které z příčin (rodiče požívající drogy, nezralost rodičů či chudoba) vedou k zanedbávání péče a nejvíce ohrožují děti ve Švýcarsku? Jaká preventivní opatření u vás napomáhají včasnému odhalení, že se jedná o ohrožené dítě.*

R. Widmer: Rozhodně to nejsou ekonomické důvody. Potřebné rodiny dostávají dostatečnou finanční podporu, aby se mohly o své děti řádně starat. Nejběžnějším důvodem dětského strádání je handicap (fyzický nebo psychický), který vyžaduje speciální léčení, nebo jsou to případy, kdy rodiče vůbec nezvládají vzdělávání svých dětí (například delikvence). Děti jsou pak umístěny ve speciálních rehabilitačních centrech. Ve Švýcarsku mají rodiče, kteří hodně pracují, tendenci kompenzovat svou nepřítomnost materiálními dárky, ale děti tráví denně hodně času bez péče rodičů.

P. Riva-Gapany : Pro nás je na prvním místě prevence. Ta začíná už před narozením dítěte a pak s příchodem dítěte na svět. Jednak tím, že všechny rodiny získávají v souvislosti s narozením dítěte stejnou preventivní péči před i po narození dítěte. Drogově závislá matka je během těhotenství sledovaná a doprovázená, kontinuální supervize je zajištěna po narození dítěte. Kontroluje se rodina a k situaci se přistupuje tak, aby dítě bylo co nejméně ohroženo. Velkou pozornost musí věnovat dětem pracovníci jeslí a školek. Musí okamžitě hlásit, pokud se dítě necítí v pořádku, velmi pozorní jsou i lidé v sousedství a díky tomu včas podchytíme stav, kdy by dítě mohlo být ohroženo. Jak řekl kolega, velký důraz klademe na prevenci a včasné řešení signálů, že by se mohlo jednat o ohrožené dítě.

R. Widmer: Prevence se osvědčuje jako nejúčinnější jednání. Díky ní podchytíme včas signály, že něco není v pořádku a můžeme vše ihned řešit.

K. Hrubešová: *Součástí programu semináře byla i návštěva Klokánku v pražských Štěrboholích a v Kroměříži. Jak byste tento model alternativní péče hodnotili?*

P. Riva-Gapany: Byli jsme Klokánkem nadšeni. Nemáme ve Švýcarsku žádnou podobnou alternativu na tak vysoké úrovni. Je to zařízení, které je velice profesionální a přitom tak velice akceptuje potřeby dětí. Bylo velmi zajímavé sledovat, jak se k nám děti chovaly. V ničem si nezadaly s dětmi z „normálních“ rodin.

R. Widmer: Klokánek je velmi dobrá koncepce, která plně respektuje potřeby dítěte a to zejména citové a skutečnost, že zde je blízká osoba („teta“), je dobrá. Můžu vám k ní jen gratulovat! Tento koncept umožňuje dítěti, aby bylo plně akceptováno a cítilo se akceptováno! Život v bytech Klokánku je pro takovéto děti odpovídající řešení. Zdá se nám, že všechny děti, se kterými jsme se setkali, se zde cítí bezpečně. Tety respektují jejich potřeby a tím jim pomáhají budovat jejich sebevědomí. Je to významný projekt a my vyzýváme společnost k jeho větší podpoře, než dosud.

K. Hrubešová: *Jenže právě Klokánky jsou u nás ohroženy. Připravuje se novela zákona, která by fakticky znemožnila fungování Klokánků, do dvou let by měly být zrušeny i kojenecké ústavy a do dalších dvou let i dětské domovy. Péče o ohrožené děti by měla být svěřena profesionálním pěstounům. U vás je tento typ péče již mnoho let zaveden, jaké s profesionálními pěstouny máte zkušenosti?*

R. Widmer: Pracuji s profesionálními pěstouny již 36 let. V roce 1976 jsem byl ředitelem psychiatrické kliniky a začal jsem připravovat první rodiny vhodné pro pěstounskou péči. Není to vůbec jednoduché. Nejdřív bylo nutné vytvořit rámec. Není to jen o tom najít vhodné rodiny a dát jim děti. Je nutné, aby se děti správně přiřadily, aby byl nad rodinami nepřetržitý dohled, systém musí být pevný. Pak můžeme mluvit o úspěšném systému. V současné době máme dva modely profesionálních pěstounských rodin. V jednom modelu máme v pěstounských rodinách 300 dětí, počet dětí zde umístěných je 3 – 5. Důležité je mít tyto rodiny blízko sebe, aby na sebe měly kontakt, mohly si případně poradit. Za úspěch považujeme, že se nám daří takovouto rodinu udržet pro celou jednu generaci. Je důležité, aby děti věděly, že v této rodině mají své místo, že se do ní mohou vracet. Stejně jako do své biologické rodiny. Dalším projektem je vytvoření běžné rodiny, kde mají v péči jedno až dvě děti. Takto máme v místě vždy 8 až 10 rodin, které mají přidělenou jednu sociální pracovníci, která je rodině k dispozici 24 hodin. Pochopitelně i zde se rodiny vzájemně znají a podporují se. Vytvořit takto fungující síť pěstounů je věc velmi náročná a vyžaduje hodně času.

K. Hrubešová: *Co vás na semináři o alternativní péči nejvíc zaujalo?*

P. Riva-Gapany: Z přednášených témat mě velmi zaujal příspěvek paní Victorie Schmidt, doktorantky Masarykovy Univerzity z Brna, věnovaný krizové intervenci v rodinách, které se v reformách ochrany dětí v zemích Visegrádu ztratilo. Byla to důkladná analýza, podpořená bohatými životními zkušenostmi. Znovu jsem si uvědomila, že problém nejsou děti, ale systém jejich ochrany.

R. Widmer: Vaši lidé, lidé z Fondu ohrožených dětí, jsou velmi ochotní ten systém změnit, dávají ze sebe vše a dělají to srdcem a velmi dobře. Ukázala to diskuze. Bohužel, jak jsem si všiml, na straně institucí není taková vůle to řešit, jaká by měla být.

K. Hrubešová: *Děkuji za rozhovor.*

Tisková zpráva

Praha 16. října 2011

Péče o děti v Klokánkách zahraniční experty nadchla

*Kvalitní profesionální pěstounská péče může fungovat jen v propracovaném uceleném systému •
Důsledná prevence v biologických rodinách dává dítěti šanci zůstat doma*

Praha – Mezinárodní seminář na téma Alternativní péče o ohrožené děti pořádal ve dnech 13. až 14. října 2011 Fond ohrožených dětí v Praze a Kroměříži.

Vzhledem k záměru Ministerstva práce a sociálních věcí zrušit v blízké budoucnosti v České republice kojenecké ústavy i dětské domovy a děti, které nemohou zůstat ve své biologické rodině, svěřovat napříště do péče profesionálních pěstounů, spočíval hlavní obsah semináře v prezentaci zkušeností s budováním sítě profesionálních pěstounských rodin a jejich fungováním v zahraničí (viz příložený rozhovor). Fond ohrožených dětí současně zahraniční odborníky seznámil s charakterem péče, kterou poskytuje již 21 let ohroženým dětem v České republice, z toho 11 let i v zařízeních Klokánek, jejichž další existenci ohrožuje novela zákona o sociálně-právní ochraně dětí.

Ze zkušeností zahraničních expertů na problematiku náhradní péče o děti v pěstounských rodinách například vyplynulo, že...

- vybudovat dobře fungující síť profesionálních pěstounů je velmi náročné a především to vyžaduje mnoho času. Najít zájemce o vykonávání profesionální péče samo o sobě ještě nestačí, důležitá je řada další aspektů, jež musí fungovat ve vzájemném propojení,
- osvědčuje se prevence v rodinách, pokud funguje jako ucelený systém, díky němuž pak lze podchytit první varovné signály, že by dítě mohlo být ohroženo a situaci v rodině ihned řešit. Tak je možné nejlépe předcházet odebrání dítěte z biologické rodiny,
- ve Švýcarsku nemusí děti opouštět biologické rodiny z důvodů hmotné a bytové nouze, protože všechny rodiny jsou zde dostatečně zajištěny, aby mohly o děti řádně pečovat.

Součástí semináře byla rovněž návštěva zahraničních expertů v Klokánku v pražských Štěrboholích a v Kroměříži.

Péči poskytovanou dětem v Klokánkách označili zahraniční hosté za unikátní alternativu náhradní rodinné péče, ocenili její vysokou profesionální úroveň a míru akceptování potřeb dětí umístěných v bytech Klokánek. Jejich zrušení nebo omezení jejich činnosti považují za špatné řešení, naopak si myslí, že by tento model mohl fungovat i v jiných zemích.

„Je to velmi dobrá koncepce, která plně respektuje potřeby dítěte, a to zejména citové. Můžu vám k ní jen gratulovat! Dítě zde v podstatě přichází domů, je plně akceptováno a cítí se akceptováno! Život v bytech Klokánku je pro takovéto děti jedinečný,“ komentoval návštěvu Klokánku ve Štěrbobolích Rolf Widmer, ředitel Švýcarské nadace Mezinárodní sociální služby (ISS) v Ženevě, člen Mezinárodního institutu práv dítěte v Sionu (IDE) a Česko-britské o.p.s.

Semináře se zúčastnili a hovořili na tato témata:

Rolf Widmer, ředitel švýcarské nadace Mezinárodní sociální služby (ISS) v Ženevě, člen Mezinárodního institutu práv dítěte v Sionu (IDE) a Česko-britské o.p.s. – *Jak zaručit potřeby dětí během a následně po umístění v alternativní péči*

Paola Riva Gapany, zástupce ředitele Mezinárodního institutu práv dítěte (IDE) v Sionu a členka Česko-britská o.p.s. – *Prezentace článku 9 Úmluvy o právech dítěte, pokyny a reálné konkrétní případy ze Švýcarska*

Victoria Schmidt, FSS, Masarykova Univerzita, Brno – *Krizová intervence v rodinách: zaměření, které se v reformách ochrany dětí Visegrádu ztratilo*

Marie Vodičková, předsedkyně Fondu ohrožených dětí

Klokánek – alternativa k ústavu. Historie a současné výsledky systému péče o ohrožené děti ve FOD

Eliška Petruchová, Fond ohrožených dětí

Komplexní služby pro rodiny s dětmi ve FOD (propojení residenční, ambulantní a terénní služby, příklady dobré praxe spolupráce neziskového sektoru se státními institucemi, se soudem a orgány sociálně-právní ochrany dětí)

manželé Krutilovi, pěstounská rodina: *Zkušenosti pěstounů - děti z ústavů a Klokánků FOD*

manželé Kršňákovi, pěstounská rodina: *Zkušenosti pěstounů - děti z ústavů a Klokánků FOD*